

Vapor (Segona Part)

Un relat de: [Sergi Yagiie Garcia](#)

VAPOR
SEGONA PART

ESTAVA PALPLANTAT DEVANT D'UNA FAÇANA ATROTINADA. Encara no sabia ben bé què feia allà, pensant en les escasses tres converses telefòniques que havia tingut amb la Nina durant els últims dies, i en la vegada que, entre setmana, li havia endegat tot un rosari de preocupacions sobre un vell que ni la noia coneixia ni semblava interessar-li. Pobre, quina paciència! Tot aquell vespre del dijous al Cellar del Raval escoltant les meves cabòries. No m'estranyava que ara intentés esquivar-me.

Només havia estat una vegada a casa d'en Codony. Havia estat aquell dia d'estiu que me'l vaig trobar i el vaig convidar a un trifàsic en una cafeteria de la Plaça Vella. Ens havíem assegut en sengles cadires metàl·liques a la terrassa i, tot mirant el bullici de la plaça, m'havia explicat batalles de quan era jove. M'havia interessat tant que, quan em va convidar a casa seva, no m'hi vaig poder negar. Entre la solitud que rajava dels seus ulls i la lluïssor del temps viscut que la seva veu m'encomanava, vam passejar pel carrer Pantà enfilant cap al Vint-i-dos de Juliol. -Recordo el dia que vaig començar a treballar! -em va dir tot estossejant-. Això era l'any quaranta-un, jo tenia setze anys. Collons, quins temps!. Feia un parell d'anys que els franquistes havien pres la ciutat (ells deien que l'any trenta-nou era l'any de "l'Alliberament", quines penques) i ja es notaven els canvis que li estaven fent a la vila per rentar-li la cara i el cervell.

-On va començar a treballar? -Li vaig preguntar. El Passeig vint-i-dos de Juliol se'ns acostava amb tot el seu renovat esplendor de noves promocions convivint amb les antigues i impertèrrites cases de tipus anglès. Per a mi, aquella part de Terrassa tenia un encant especial, entre el carrer Pla de l'Ametllera i la Carretera de Matadepera. Per en Codony, suposava jo, tenia la negra taca del record de la seva esposa.

-On vols que comencés a treballar? -va riure- En una fàbrica tèxtil, ves. El meu pare va posar el crit al cel perquè deia que l'amo del vapor era un llepabotes!

Vam arribar a casa seva. La façana enfosquida pels anys i els fums oferia la geografia d'una porta estreta i una finestra amb reixa.

En Codony va obrir amb una clau enorme i rovellada i vam entrar a un passadís llarg, fosc i brut. L'olor a humitat surava per l'ambient com una presència física. Com el silenci tens d'una sala d'exàmens el dia de la Selectivitat. Les parets, folrades d'un paper pintat que havia vist dies millors, mostraven taques fosques entre quadre i quadre.

-Vine, nano, vine -em va dir.

Se'm va avançar i em va guiar per aquell passadís que semblava un pou horitzontal, de camí cap a una esclatxa de llum que ens arribava des del seu final. Vam deixar enrere dues portes que, per les diferents olors que desprenien, vaig deduir que amagaven l'habitació on dormia en Codony i la cambra de bany.

-Passa, passa -em convidà-. Dispensa que estigui tot tan llardós, però és que jo no em desenvolupo bé en les tasques de la llar...

En Codony va córrer unes cortines plenes de pols i cremades de cigarret i va deixar que la poca llum que entrava pel pati interior s'escolés tímidament per les finestres. El saló era minúscul i estava foradat per un parell més de portes: la de la cuina i la d'una altra cambra.

-Seu.

El vaig obeir, posant el meu cul just a la punta d'un sofà secular.

-Vols prendre alguna cosa?

-No, gràcies -vaig fer, pensant amb un bri de neguit en la poca cura que en Codony tenia de la caducitat de tot allò que l'envoltava.

L'Avi va desaparèixer per la porta d'aquella altra cambra que a mi se'm va dibuixar com una mena de bagul dels records gegantí. Allà, segurament, guardava, dins d'un armari del segle passat, totes les pertinences de la seva difunta dona.

Mentre l'esperava, vaig fer un cop d'ull al mobiliari d'aquell saló intentant trobar, sense èxit, alguna fotografia de la senyora Laia. La única cosa que van veure els meus ulls va ser brutícia, tancament, ancianitat en totes les coses.

En Codony va tornar amb un àlbum enorme entre els seus braços encarcerats, ben premut contra el seu pit.

Em va sobtar la meva pròpia actitud, compadint-me d'aquell home, fixant-me, amb tristor, que no es treia la boina ni per estar per casa.

Em va estar ensenyant fotos de la plantilla de la seva fàbrica, on havia treballat quasi tota la vida, fins la crisi i el tancament. Moltes d'elles tenien cares encerclades amb bolígraf i en Codony m'anava dient els seus noms de

memòria, amb la veu nostàlgica i la mirada tacada per les cataractes plena de records.

-L'any de les riuades jo ja era encarregat del meu torn -em va dir-. Ho vam passar fatal! La fàbrica va quedar pràcticament destruïda, i es van perdre gairebé totes les màquines...

-Això va ser l'any seixanta-dos, oi? -li vaig preguntar. A les meves mans hi havia una fotografia d'aquell any, on els cercles es reduïen a cinc: en un d'ells vaig reconèixer en Codony. La resta eren nostàlgiques mirades en color sípia. Totes excepte una, que, malgrat els anys de pols i oblit que podien haver-se adherit a la superfície de la foto, mantenia una energia indiscutible. Aquest rostre estava envoltat per un cercle de diferent color que els demés.

-Sí. La nit del vint-i-cinc de setembre de mil nou-cents seixanta-dos. Xaval, va ser horrible. Suposo que ho deus haver estudiat, però el que va passar aquella nit no s'aprèn als llibres... ni tan sols t'ho pots imaginar per molt que t'ho expliqui un vell com jo; aquella nit es van perdre tantes coses que l'endemà ningú pensava poder-se'n refer mai, ni els amos de les fàbriques, que van veure el seu patrimoni fet a miques en una hora, les matèries primeres, la maquinària, els arxius, les naus... tot engolit per l'aigua i el fang. La ciutat havia quedat totalment aïllada, colgada, i qui més qui menys va perdre, si no la vida, sí les ganes de viure-la.

-Dels que estan marcats en aquesta foto -vaig fer, hipnotitzat pels espasmes d'impressió que sacsejaven el cos torçat d'en Codony, tot revivint el record de la tragèdia-, va morir algú el dia de la inundació?

-Ja ho crec -va dir amb la veu fosca. El seu dit tremolós es va plantar sobre la cara quasi esvaïda d'un anònim treballador de la fàbrica-. En Lluïset. Tenia vint anys, i treballava sota el meu comandament -en Codony es va aturar un segon, com si dubtés; després va assenyalar el rostre que, sense saber per què, jo esperava que assenyalés-. I en Fadri...

-Aquest també treballava per a vostè?

-Aquest?... No, aquest no treballava per ningú, excepte per ell mateix -va remugar, empenyat.

-Dedueixo que no l'apreciava gaire -vaig somriure.

En Codony em va mirar un cop més amb la mirada del tafur que juga amb avantatge. Què sabien aquells ulls? Què li havien fet aprendre les penúries i les tristors per les que havia passat? Frisava per que m'ho expliqués.

-Tens temps de sentir una història llarga?

-I tant!

FEIA FRED, però continuava mirant, embadalit, el silenciós volum arcaic de la casa d'en Codony, un silenci que havia contingut un altre, el de la mort, no feia massa.

Començava a plovisquejar i per darrera meu, i al meu voltant, i al meu interior, sentia veus que em neguitejaven. De la porta i la finestra que ara em feien pensar en un ull i una boca, les faccions d'un monstre ancestral i borni, semblava créixer un vent sobrenatural, com una mala herba al bell mig d'un jardí de roses, flors de camamilla i clavells.

El record m'havia atacat i no em deixava lliure. Em semblava mentida que un home que m'havia explicat una part important de la seva vida, de la seva infància i posterior maduresa, esdevingués, al cap i a la fi, un estrany per a mi. M'havia fet coneixedor d'uns records que, un cop mort, m'havien renascut per dins, però que fins aquell moment havien triat una retirada digna als pous de l'oblit, com si, mentre l'home fos viu, no calgués fer-ne us. Amb la veu tremolosa per un nou accés de tos, en Codony va començar aquella història llarga per a ell, breu pel meu gust, un relat que em va transportar a l'època de la Dictadura, una època que jo havia tingut temps de viure tot just per acabar-la,.

-Vaig néixer el mil nou-cents vint i cinc -va començar-. Però aquest és el detall de menys importància. El que importa es que vaig viure una infantesa pobra, però feliç. Els primers records que tinc del meu pare son els d'una figura enorme que em tapava el sol quan se m'acostava i que, amb la camisa bruta i la mà oberta per cobrir-me pràcticament tot el cap, em deia que ma mare ja m'havia cridat mil vegades a taula, i que si no hi anava em faria llaurar l'hort.

»Recordo que vaig créixer amb la figura del meu pare com el terrible exemple del que hauria de ser jo mateix quan em fes home: dur, sec, protector. Al meu pare li parlava de vostè, i li havia de demanar permís fins i tot per respirar. Però jo l'admirava. L'estimava a la manera curta en què ell es deixava estimar.

»Fins que no vaig tenir catorze anys no vaig començar a saber de les activitats del meu pare, i el dia en què vaig saber a què es dedicava va ser, precisament, el que uns homes que deien ser l'autoritat li clavaven una pallissa per negar-se a parlar castellà i per vendre oli de forma clandestina. Li van fer pagar una multa de cinc-centes pessetes, i ens van requisar les poques coses de valor que teníem a casa com a part del pagament. Recordaré tota la vida els seus brams des del terra polsós del pati de casa: Fadri, fill de puta! Fadri traïdor!

»Hi havia un veí a qui el meu pare no podia ni veure. Era en Rodolf Fadri, un paio fastigós amb el que sempre havia mantingut un enfrontament, en algunes ocasions ideològic i en altres merament físic, però en totes virulent. Va ser ell, en Fadri, qui va alertar els franquistes (que tot just començaven a escombrar Terrassa en busca d'elements hostils, diners per finançar-se i caps de turc per alligonar la població) que el meu pare venia oli d'amagat. I això va ser la gota que va fer vessar el vas, una gota que el va fer a nar a ca en Fadri i amenaçar-lo de mort des del carrer, sense saber que a dins hi havia una parella de la guàrdia

civil agraint a aquell mal parit la seva col·laboració. Els números van sortir de la casa amb les armes tan a punt per disparar que ni van preocupar-se per si hi havia ningú més al carrer. De fet, si haguessin mort algú innocent, l'haurien acusat de qualsevol cosa. Però no va ser així. Van sortir disparant, però el meu pare els va veure i va reaccionar a temps. Va fugir corrents i va desaparèixer.

-No va tornar? -vaig preguntar.

-Sí, home, és clar! El que passa és que vam haver de canviar de casa i amagar-nos durant una temporada. Però deixa'm anar al gra, que si no em perdo.

»En Fadrí, el rival -per dir-ho d'alguna manera- del meu pare, tenia un fill, el Sebastià. Tenia la meua edat i ell i jo havíem viscut la lluita dels respectius pares i l'havíem traslladat al nostre món de nens. Sense adonar-nos-en, vam anar fent créixer l'odi entre nosaltres i, quan vam deixar de ser infants, ens vam trobar a les portes del món adult essent enemics declarats.

»Quan amb setze anys vaig començar a treballar a la fàbrica, em vaig trobar amb la sorpresa que en Sebastià també hi treballava. Van ser molts anys d'enfrontament els que ens van portar a barallar-nos un dia a la sortida de la fàbrica. L'amo, íntim amic d'en Fadrí pare, ens va amenaçar a tots dos: si ens veia un altre cop, ens faria fora, no l'importava qui hagués començat ni de qui fos fill cadascú. Va ser l'únic acte just que el vaig veure fer en tota la vida.

»Als vint anys, la nostra rivalitat s'havia apaivagat una mica, fins i tot ens començàvem a tolerar l'un a l'altre, sense oblidar mai ni el nostre odi ni el dels nostres pares. Però va ser aleshores que tot va revifar amb una violència terrible.

-Què va passar?

-Has sentit mai la història de dos homes que s'enamoren de la mateixa dona?

-Es van enamorar tots dos de la Laia?

-No! a la Laia la vaig conèixer més tard. Tots dos ens vam enamorar de la filla del nostre encarregat, l'Anna. Et juro que mai, Déu em perdoni, he estimat ni he desitjat tant una dona com a ella. Tenia disset anys i era una veritable bellesa.

»En Sebastià i jo vam passar-nos anys sencers flirtejant amb ella, sense aconseguir el seu favor. Ens fèiem totes les putades que et puguis imaginar. Però, finalment, ell va guanyar la partida i va aconseguir ser el seu promès. Jo, per despit, vaig començar a cortejar la Laia, fins que també ens vam prometre. Jo tenia vint-i-cinc anys.

»Ens vam casar de seguida. Al principi, quan festejàvem, reconec que jo no feia altre cosa que pensar en l'Anna i el Sebastià. Però mica en mica la Laia em va anar omplint d'amor i d'afecte i la meua obsessió per aquell parell es va anar esvaint.

»Tres anys després vaig sentir rumors a la fàbrica: en Sebastià havia deixat embarassada l'Anna abans de casar-se; i els rumors es van convertir en una realitat vergonyosa, perquè en Fadrí no va reconèixer mai la responsabilitat de l'embaràs de l'Anna i la noia, avergonyida i sense poder demostrar que havia sigut en Fadrí, va decidir recloure's en un convent. Feia temps que el pare de l'Anna havia deixat de treballar a la fàbrica. L'havien detingut i acusat de Rojo, i esperava judici en algun lloc indeterminat de Barcelona. Era clar: en Fadrí havia deixat de banda l'Anna perquè ell no podia veure's relacionat amb una família de comunistes.

-Quin desgraciat! Et va treure la xicota per deixar-la després! -vaig exclamar.

-En realitat, jo no vaig fer-li mai el pes a l'Anna. Però a aquelles alçades ja no m'importava. Jo era feliç amb la Laia. El que passa és que, després de deixar l'Anna, en Fadrí va voler recuperar punts de cara a la família i als seus amics falangistes, i es va dedicar a delatar companys meus que militaven en els prohibits partits socialista i comunista, àdhuc a mi, que, recuperat amb més vehemència l'odi que ens teníem, em va prendre com a objectiu quan em van donar el lloc d'encarregat per ocupar la vacant que havia deixat el detingut.

»Així van arribar els anys seixanta, amb aquesta tibantor que en Fadrí havia creat dins la mateixa empresa. Tothom sabia que els companys que eren detinguts i maltractats brutalment a les casernes de la guàrdia civil, havien sigut assenyalats pel dit podrit d'en Sebastià Fadrí.

»Una setmana abans de la inundació, vaig reunir els meus tres homes de confiança i vam decidir aplicar-li a en Fadrí una mica de la medecina que ell estava receptant als nostres companys. No sé per què vam triar el vint-i-cinc de setembre per fer-ho, podria haver estat un altre dia, però ens vam donar un termini d'una setmana per decidir si volíem participar en el que jo proposava i, en cas afirmatiu, planejar-ho bé.

»El dia en qüestió vam treure en Sebastià al pati del vapor i allà, entre els quatre, li vam propinar la pallissa més gran que li haguessin donat mai. El vam deixar plorant i cridant com un nodrissó, sagnant com un porc. El vam deixar al terra com els guàrdies civils havien deixat el meu pare aquell dia de mil nou-cents trenta nou al pati de casa meua.

»Després, Terrassa es va ofegar. I amb ella tres-centes disset persones, segons xifres oficials, una de les quals va ser en Fadrí, del que mai més se'n va saber res.

-Creu que si no l'haguessin apallissat, en Fadrí hagués sobreviscut? -vaig fer, esgarriat pel relat d'en Codony.

-Mai m'he fet aquesta pregunta -em va respondre-. I si et dic la veritat, noi, tant ma fot!

La porta de la casa d'en Codony va grinyolar, traient-me bruscament dels records i fent-me aterrar a la realitat freda d'aquell vespre de principis de novembre. Una dona vella, arquetip de la bruixa dels contes, va aparèixer

pel mateix lloc on en Codony em va acomiadar aquell dia, després d'haver-me explicat la seva història.

-Qui ets, nano? I què vols? Què mires, aquí plantat?

La meua pregunta va ser mental, una pregunta que encara que no formulés en veu alta, se'm devia llegir als ulls:

"Qui és vostè i què fa a casa l'Avi Codony?"

L'ANCIANA EM MIRAVA AMB CARA DE POCS AMICS mentre treia de la butxaca del seu davantal gris un manat de claus i el feia dringar amb el seu pols precari. Va triar una clau que vaig reconèixer i la va fer servir al pany de la porta d'en Codony.

-Busques alguna cosa? -va fer la bruixa.

-No -vaig dir. No sabia exactament què estava fent allà, ni què li havia d'explicar a aquella dona-. El que passa és que coneixia l'amo de la casa i...

-L'amo de la casa? -va riure la vella. No em va sorprendre gens veure que només tenia una dent a la part superior i una altra a la inferior de la boca-. Jo soc la propietària de la casa.

-Però, i en Codony?

-En Codony i la seva dona hi vivien de lloguer, nano.

-No ho sabia.

-I dius que coneixies aquell mal home, tu? -m'interrogà la vella.

-Mal home? En Codony? Que parlem de la mateixa persona?

-Suposo que sí. Segur que a tu també et tenia enganyat!

-Què vol dir? -vaig preguntar, sentint una fador creixent.

-Vull dir que ja li ha estat bé, això d'intoxicar-se amb els bolets, i que, encara que jo vaig desitjar que el cotxe que els va atropellar a ell i a la seva dona se l'hagués carregat a ell i no a ella, ara m'alegro que no fos així, perquè d'aquesta manera, el desgraciat ha mort patint com es mereixia.

Si fins aquell moment havia tingut la sensació que el món se'm desfeia al voltant, en escoltar les paraules de la bruixa dels contes vaig sentir ganes de cridar, de cridar ben fort i d'anar a buscar un mirall ben gran per comprovar que jo continuava sent jo, i que no m'havia despertat un bon dia vivint la vida d'una altra persona.

-Però... -vaig articular.

-Perdona, noi, espero que no fos família teua, ni res d'això. M'he deixat portar.

Encara em sonaven dins el cap les paraules de la bruixa. Aquella dona havia dit dues coses que m'havien esgarrifat profundament: la primera, que en Codony havia mort intoxicat per uns bolets; la segona, que aquell home tan entranyable era, en realitat, una persona horrible.

-No, no és... no era família meua. Era -vaig buscar el mot adequat i vaig creure oportú fer servir-: amic meu.

-Quins amics que et busques, noi.

-Però per què insisteix en dir que era un mal home?

-Si et digués que aquell cabró va fer de la seva dona una desgraciada, t'ho creuries? Si et digués que no hi havia un sol dia que no la tingués a casa meua, plorant perquè el seu home l'havia pegat estant borratxo, ho entendries?

-No pot ser! -vaig exclamar- En Codony s'estimava la seva dona. Jo l'he vist una pila de vegades plorant mentre explicava l'atropellament!

-No dic que no l'apreciés. Però això no vol dir que l'estimés. El meu home, en pau descansi, tenia un gos perdiguer. El dia que se li va morir, va plorar com una bleda. Però mentre el gos era viu, bé que el tractava a garrotades!

-No em puc creure el que em dius.

-Mira, noi, a mi això m'és ben igual. No tinc per què mentir-te i dir: "Oh, era una magnífica persona!", que és el que s'acostuma a dir quan algú la dinya. En Codony era un monstre. No t'ho pots ni imaginar.

-Però... -vaig articular per segona vegada.

-Quants anys fa que el coneixies?

-Jo... -ara que m'ho preguntava, no en tenia ni idea. Dos, potser tres- Uns cinc anys -vaig mentir.

-Jo el tinc ficat a la meua vida des de l'any cinquanta, quan es va casar amb la Laia i van venir a viure aquí. Ja per aquell temps començava a beure però encara no s'havia tornat violent. Va ser arrel de les inundacions que el seu caràcter es va tornar més agre.

-Per què?

-Va començar a beure com un condemnat. Recordo que la Laia i jo ens havíem fet molt amigues, i la pobra m'anava explicant les transformacions del seu marit. Transformacions a pitjor, és clar.

-No pot ser.

-Creu-t'ho, nano. En Codony va estomacar de valent la Laia precisament el dia de la riuada. Es veu que va tornar borratxo de la fàbrica. Borratxo i brut de sang. Va voler fer-s'ho amb la Laia en aquell estat, i la xicoteta s'hi va negar, naturalment.

-No m'imagino l'Avi Codony pegant la seva dona.

-I no et vulguis imaginar com la deixava cada vegada.

-Jo sé per què anava brut de sang. En Codony m'ho va explicar un dia.
-Sí? Et va dir que entre ell i els seus tres amigots van apallissar un paio fins a la mort?
-No... -vaig respondre, trasbalsat- Em va dir que li van donar una pallissa, però que aquell tipus es va ofegar durant la riuada.
-Bé, això és el que ell et devia explicar. Però la Laia em va dir que, mentre la pegava i intentava forçar-la, anava escridassant: "Com no t'estiguis quieta et mataré a pals com al cabró d'en Fadri: avui ja no em ve d'això!"
-Ho sento, senyora, però això que m'explica és molt fort.
-Ja ho pots ben dir, noi. Per això m'alegro tant que aquells bolets li fessin esclatar el seu fetge de borratxo.
-I com sap de què s'ha mort en Codony?
-M'he informat. Digues-li curiositat morbosa. Jo crec que estava en el meu dret de saber de què l'ha dinyat si ho ha fet a casa meva.
El meu cervell tractava de formular una altra pregunta, però dintre meu s'estaven desmuntant massa coses com per continuar aquella conversa esbojarrada. Li vaig agrair a aquella dona la seva atenció i vaig marxar a casa meva.

Aquell vespre, a casa, després d'una salutació als meus pares que amb el temps s'havia convertit en una formalitat, vaig seure al sofà i vaig contemplar el televisor. Volia distreure la ment del remolí de pensaments contraposats en el que es trobava.
Darrera del vidre ballaven unes figures insulses que, a falta de sentit, tenien una mena de patetisme quotidià, la utilitat d'una pell de plàtan, sols que en comptes de fer relliscar els cossos, feien relliscar els intel·lectes. Eren les mateixes figures que intentaven vendre móns perfectes, cotxes luxosos o cossos modelats amb la científica meticulositat de les escultures del classicisme grec. Les mateixes ombres que volien dir-nos com havíem de vestir, a quins països devíem viatjar o quin servidor havíem de triar per navegar per Internet.
Però cap d'aquestes atraccions d'artifici i estupidesa semblaven tenir la capacitat de fer que els meus pensaments s'apartessin de l'Avi Codony, de la bruixa dels contes, i de totes les revelacions que, tot mirant la façana anquilosada d'una casa, havien volgut col·laborar amb l'ensorrament del món que havia trigat anys en construir-me.
Els meus ulls s'escapaven de l'influx de les imatges televisives en direcció als prestatges del moble del menjador. Allà, la meua mare s'havia dedicat a col·locar llibres de tota mena sense ordre ni concert. No havia tingut cura de les diferents grandàries ni criteri quant a les temàtiques. Ni tan sols havia seguit una pauta cromàtica. Així i tot, aquesta anàrquica disposició guardava el seu atractiu, encara que fos remot. Entre la irregular massa de lloms i tapes, vaig veure un títol que em va fer aixecar d'un bot. Vaig córrer cap el moble i vaig treure un llibre prim i gros, un llibre amb un parell de bolets dibuixats a la portada, exemplars que em van evocar les cases dels barrufets.
-Bolets i Fongs -vaig llegir en veu alta.
Què era el que havia dit la bruixa?
"Per això m'alegro tant que aquells bolets li fessin esclatar el seu fetge de borratxo".
Vaig prémer amb força el llibre amb la mà i me'l vaig endur a la meua habitació, on, després d'un parell d'hores de lectura exhaustiva vaig arribar a dues conclusions: la primera era que en Codony s'havia emmetzinat amb una o varies amanita phalloides.
La segona era tan esgarrifosa que vaig sentir la necessitat d'explicar-li a algú.

-ASSASINAT? -va dir en Blai- Qui, el teu avi, dius?
El meu amic Blai, de vegades, em treia de polleguera. Li podies estar parlant durant estona, observant el seu gest de profund interès, el nas imponent arrufat, les celles rosses enfrontades amb violència, els ulls negres clavats, per la direcció de la mirada, en els teus llavis, com si d'aquella manera captés millor les teves paraules, i pensar: Déu n'hi do, com m'escolta! Però de cop i volta intervenia, uns segons després que haguessis acabat allò que li volies dir, demostrant-te que no havia entès res de res.
-Blai -vaig bufar-. No és el meu avi. Te'n recordes que sempre et parlava de l'Avi Codony? El que hi havia al bar Santos?
-Ah, sí, sí... el de l'atropellament, no?
-Sí, aquest mateix!
-I a qui ha assassinat el iaio aquest?
-No! -vaig bordar. Els pocs clients que aquell dimarts al vespre sostenien les seves pròpies converses en l'ambient entre verdós i marró del Café di Roma, a la Rambla, em van mirar. Si més no, uns quants. Vaig mirar a banda i banda i vaig tractar de dominar el meu impuls d'endegar-li una morma al bell mig del front i de moderar el meu to de veu-. Dic que crec que l'han assassinat.
-I ara!
-Blai, vols dir que entens el que t'explico? -li vaig preguntar, desanimat. Quan la passada nit havia llegit al llibre de bolets que uns petits exemplars d'amanita phalloides o farinera borda (no calia que fossin massa, amb uns setanta grams n'hi havia prou, i això era el que pesava un exemplar corrent) podien provocar uns símptomes tan

devastadors per l'organisme, àdhuc el fetge, com havia dit la bruixa, i que en les persones grans i els nens petits eren encara més devastadors; i quan, més tard, vaig llegir que eren uns bolets fàcilment identificables per qualsevol que estigués mínimament preparat, vaig sentir-me gairebé atordit davant la possibilitat d'un emmetzinament provocat. Vaig pensar que, potser en Blai sabia ajudar-me, escoltar-me, si més no, tant en els meus neguits amb l'Avi Codony com amb la Nina. Però aquesta idea se m'estava diluint vertiginosament. Ben aviat no en quedaria res.

-I, digues -va reflexionar en veu alta, ignorant la meua pregunta-, vols dir que la vella aquella que et va parlar tan malament d'en Codony no pot tenir alguna cosa a veure amb la mort? Si li tenia tanta tírria, potser el va pelar ella. Vaig moure el cap, atònit. Havia recuperat la lucidesa en Blai?

-No -vaig respondre, sense dubtar-. Aquella dona semblava ser sincera en el seu odi, però hi ha alguna cosa que em diu que hi va haver algú dels que van anar amb en Codony que va aprofitar per matar-lo. Però qui? I per què?

-Si li fem cas a la vella, en Codony era una mala persona. Potser tenia alguna cosa que no saps amb algú d'ells.

-Jo en sé d'un parell que el tenien creuat. Un és un guàrdia civil retirat i l'altre... bé, la veritat és que no sé ben bé ni qui es l'altre. Li dic el Gallec.

-Evidentment, per què procedeix d'Extremadura, no? -va bromejar en Blai, per treure ferro al tema.

-Només se m'acut que hagi pogut ser un d'aquests dos.

-Per què?

-Saps els típics casos d'avis que es tenen molta mania i es maten entre si? Doncs em sona a alguna cosa per l'estil.

-Però hi hauria d'haver un mòbil...

-Recordo que discutien molt pel tema del català. El Gallec era menys bel·ligerant que en Tejero (el guàrdia civil), però entre tots dos li feien pujar la mala llet de forma exagerada. Un dia semblava que s'anessin a fotre d'hòsties, però en Santos els va asserenar.

-No em sembla un motiu suficient...

-Tu no li has vist la cara a en Tejero. Fa por.

-Per què no comences per aquests dos?

-Què vols dir?

-Dels que van anar a l'excursió, tret d'aquell parell, qui creus que et podria dir alguna cosa significativa?

-Potser en Santos, o el Mecànic...

-Pregunta.

-Què vols que preguntis?

-Si van veure o notar quelcom d'estrany en el comportament d'algun d'aquells dos, si es van quedar sols amb en Codony, si els van veure ficant-li a la boca una "manita polloides" d'aquestes...

Una riallada se'm va escapar, provocant una nova mirada dels clients del cafè.

-I escolta, tu, parlant de tot -va saltar en Blai-: Què et passa amb la Nina, que diu la meua nena que la tens abandonada?

EN BLAI M'HAVIA DIT QUE PREGUNTÉS, però no em resultava gens fàcil encarar una conversa d'aquest tipus amb el Mecànic, o el Santos.

El bar tornava a estar ple de treballadors, xerrant, rient, llegint diaris esportius, fumant, malparlant dels respectius caps, desenvolupant una faceta més de la seva jornada laboral. En Santos, brut el davantal, les mans i la roba del greix que dominava -ben segur- fins l'últim racó de la cuina, recorria la barra plena de gots buits i cendrers plens com si portés patins, intentant atendre divuit persones a l'hora. Semblava no ser un bon moment per anar a fer-li el llistat de preguntes que el meu amic havia tingut el detall d'escriure'm en un paper.

Vaig buscar el Mecànic entre la gentada mentre donava cops d'ull al rellotge per no arribar tard a la feina. No volia tornar a enfrontar-me amb en Cruz, qui, per cert, no m'havia dit res encara des de la nostra darrera conversa. No hi havia ni rastre d'ell. En part em vaig sentir alleujat perquè no tenia ni idea de com plantejar el tema. Però per una altra banda, sentia la necessitat d'indagar en la persona d'en Codony, en la circumstància de la seva mort, per entendre així la circumstància de la seva vida, i per calmar la veu interior que se m'havia despertat des del moment en què vaig conèixer la Nina i que em cridava desesperadament que la meua vida era un frau, que tractava de dominar allò que m'envoltava sota el jou de la monotonia perquè em feia por descobrir que, en realitat, estava perdut. Portava uns dies donant-li voltes, havia començat a escoltar el que em deia aquella veu -que, segurament, va ser la que li va demanar l'augment de sou a en Cruz- i, per molt que em rebentés, trobava que tenia raó. Necessitava un canvi en la meua vida, i que la meua vida canviés de tant en tant. I ficar-me de ple en la investigació de la mort d'en Codony era una manera tan bona com una altra de començar aquest canvi.

Quan estava a punt d'abandonar el bar, vaig veure la figura, per a mi sempre sinistra, d'en Xulo.

En Xulo era un home d'uns trenta anys llargs que vestia a l'estil dels rockers, amb una jaqueta de cuir negre travessada en diversos punts per fileres de guarniments metàl·lics que duia dibuixada a l'esquena una Harley Davidson, i en una de les solapes po

rtava un pin amb l'efígie de l'Elvis. Sota la jaqueta portava una samarreta blanca de màniga curta per poder mostrar els seus tatuatges quan se la treia. Uns texans arrapats i una perenne cara de mala llet completaven el vestuari, coronat per un cabell esculpit en forma d'imponent tupè gràcies a una generosa quantitat de gomina. Tothom li deia el Xulo, escurçant el malnom de Xuloputes que li havia adjudicat un infortunat del que les males llengües deien que ho se n'havia tornat a saber res.

La impressió que aquell tipus em donava, es corresponia a la fama que el precedia, però tot i així, m'hi vaig acostar disposat a fer-li la llista de preguntes...

EN XULO EM VA MIRAR i va fer una mena de somriure indesxifrabable. Va aixecar una mà tacada també per la tinta verdosa dels tatuatges i, amb un dit d'ungla igualment verdosa, es va gratar la barba amb el soroll raspós del paper de vidre.

-Què vols, tio?

-Podria fer-te unes preguntes? -vaig dir, decidint en aquell mateix moment que la millor manera de començar a parlar amb aquell tipus era la més directa.

-Preguntes de quina mena? -va respondre, amb un to defensiu que, segurament, era el que feia servir quan sentia aquella frase. La seva veu tenia un timbre molt peculiar, entre nasal i ronc, com si tingués o hagués tingut problemes respiratoris. És clar que, amb aquell nas aixafat, sens dubte, durant alguna baralla al carrer, no m'estranyava.

-Veuràs, no sé com explicar-t'ho, però...

-Explica'm-ho tan ràpid com puguis, i pira't.

-El dia que vau anar a collir bolets... tu... com vas veure a l'Avi Codony? Es trobava bé?

-Tan bé com sempre... o tant malament, depèn de com t'ho miris.

-I es va... discutir amb algun de vosaltres?

-Amb mi no. Escolta, per què fots tantes preguntes tu? -em va increpar. Els seus ulls se'm van clavar a la mirada amb una habilitat per espantar quasi professional- Que ets la seva mare?

-No sé, m'interesso per què li pot haver passat. Saps si es va quedar sol amb algú... amb el Gallec, o amb el guàrdia civil...

-Mira, tio, jo no sé res. No m'atabalis que jo passo d'interrogatoris, no contesto ni els de la bòfia.

-Però...

-Tu ets imbècil, o és que no entens el meu idioma? -em va cridar. Se'm va acostar i va plantar la seva cara a escassos centímetres de la meua, provocant una lluita entre les nostres cremes per després de l'afaitat- Que em deixis en pau. Com no agafis i te les piris, tio, tu i jo tindrem problemes.

Me'l vaig quedar mirant als ulls. No sé exactament què va ser, però hi vaig veure alguna cosa que em va fer perdre la por radicalment. Separant-me d'ell, i com a forma de comiat, li vaig fer una última pregunta:

-Quí va encarregar-se de la graellada?

El Xulo se'm va quedar mirant un cop més, però aquesta volta com si em calibrés.

-La graellada... -per primer cop va semblar que fes memòria, com si volgués col·laborar realment- Em sembla que entre el Gallec i el Narciso.

-El Narciso?

-Sí, el que tu anomenes el guàrdia civil.

-Gràcies!

En Xulo va tornar a esbossar aquell somriure inclassificable i va remugar:

-Les que et guarneixen.

Vaig mirar el rellotge: tenia el temps just per arribar a la feina.

Aquella nit vaig trucar a la Nina des de casa. Li vaig demanar disculpes pel meu darrer comportament i li vaig preguntar si li semblava bé que sortíssim el divendres a la nit amb la seva cosina i en Blai, tal i com havíem parlat amb el meu amic el dimarts al vespre al Café di Roma.

-Va, que així et distrauràs d'aquest rotllo Sherlock Holmes durant un temps -m'havia dit.

I la veritat és que vaig trobar que era una idea genial. Però vaig posar una condició:

-Aquest cop vull que anem a algun lloc diferent. Estic fart d'anar sempre a les mateixes discoteques.

La Nina em va dir que no m'amoinés, no estava enfadada, més aviat tot el contrari: tenia ganes de veure'm.

Quan vaig penjar em vaig sentir un xic diferent. Darrerament, acabava els dies notant un petit canvi, com si, veritablement, m'hagués de llevar l'endemà i en mirar-me al mirall hagués de trobar la cara d'una altra persona.

EL DIVENDRES VA APARÈIXER com si hagués engolit el dijous, un dia que va passar desapercebut en tots els

sentits. Havia anat al bar Santos i tractat de parlar amb algun dels que van anar a l'excursió amb l'Avi Codony sense èxit. Tenia la sensació, cada cop més punyent, que aquell matí de dissabte, el mateix que jo dormia la mona mentre els homes sortien cap el bosc, s'havia executat l'assassinat del vell.

Els efectes de l'amanita phalloides, segons "Bolets i Fongs", el llibre de la meua mare, apareixien al cap d'un màxim de quaranta-vuit hores i tenien una durada d'entre deu i vint dies abans d'acabar amb la vida de l'intoxicat. No eren uns números exactes, però, i depenien de la resistència de l'emmetzinat. Segons la meua idea, els detalls de la salut d'en Codony eren coneguts per tots els que l'havien acompanyat aquell dia a collir bolets, i si qui volgués acabar amb la seva vida coneixia prou les farineres bordes i els seus efectes, segur que sabia que el seu fetge no resistiria tant com deu dies, i que cediria en una setmana, com a molt.

Així doncs, al ser una persona delicada del fetge i dels ronyons, ningú trobaria estrany que un bon dia aparegués mort d'una hemorràgia hepàtica. A més, en Codony no tenia família, ningú que volgués saber les causes exactes de la seva defunció; com a molt, la mestressa de la casa on vivia de lloguer, una vella que devia preguntar les causes de l'òbit per "curiositat morbosa" i, a jutjar per l'odi que li tenia, si hagués sospitat que algun dels companys d'excursió d'en Codony el podia haver assassinat, encara se n'alegraria.

Això em deixava sol davant els dubtes que li havia plantejat a en Blai al Café di Roma: Qui el devia voler matar? Per què?

El dimarts a la nit, després de rellegir la llista de preguntes que en Blai m'havia escrit al paper i de preguntar-me si tindria valor per formular-les a algú, se'm va ocórrer el com li podien haver subministrat els bolets: qui s'encarregués de la graellada (sempre hi ha algú que monopolitza el foc i la graella) tenia l'oportunitat perfecta d'introduir-hi dissimuladament els exemplars suficients de farina borda per acabar amb en Codony. Després, en repartir la carn i els bolets als plats, devia ser ell mateix qui li servís i observés fredament com l'avi, endormiscats els sentits pel vi negre del Priorat, devorava, barrejades amb els rovellons, les farineres bordes.

Per això, l'endemà, quan vaig parlar amb en Xulo, li vaig preguntar. I la seva resposta em va dur als dos únics personatges que jo creia capaços d'haver dut a terme aquell acte.

El dimecres, després de la conversa amb en Xulo, vaig començar a pensar que no podia reduir el nombre de sospitosos a dos, i vaig tractar d'imaginar-me el moment en què l'assassí li allargava el plat a l'Avi, canviant la seva identitat fins a cinc vegades, una per excursionista.

Ara, en Xulo també se'm dibuixava com un element capaç de matar a qualsevol que li toqués massa la pera, cosa que m'espantava, donat que jo havia començat la meua investigació per un dels assassins potencials, i si, al cap i a la fi, havia estat ell, m'havia buscat un problema d'allò més seriós.

Això em va fer arribar al divendres tement entrar al bar Santos i trobar-me amb el revers tenebrós del cantant del grup Tennessee, i fer-ho en un parell de moments claus del dia i durant uns segons, temps just per fer una ullada, veure'l i fugir com un esperitat.

Va arribar el vespre i el meu cap va fer un petit recés i es va centrar en la Nina i en la cita que teníem. Em vaig alegrar d'haver pogut desconnectar prou com per gaudir del sopar.

-Ei, i on dius que anirem? -va preguntar en Blai, que ja havia superat el trauma de sentir-me dir que volia canviar d'ambient, d'anar a algun lloc nou.

-Què us sembla anar a Sabadell?

-A mi bé -va fer la Cristina.

-No lo conosco -va dir la Nina.

-Anem-hi, va! -va acceptar en Blai. Ens vam ficar al seu cotxe i vam enfilem cap a Sabadell, on, minuts després, ja ens havíem perdut.

-No hi ha manera -remugà en Blai-. Mira que he vingut vegades i no em sé moure encara per aquest laberint!

-Aparca -vaig dir-. Allà hi ha un bar musical que sembla estar bé.

-Nina -va riure en Blai-, vols tibar-li dels cabells i treure-li la màscara a l'extraterrestre aquest?

-¿Què?

-Olvídalo.

Vam baixar del cotxe i vam entrar a la foscor verdosa i solcada de temes dels anys vuitanta del bar musical. En un racó hi havia una pantalla gegant, un tamboret alt i un peu de micro que em van fer pensar immediatament en un karaoke. A l'esquerra de l'entrada, una llarguíssima barra i una prestatgeria plena d'ampolles de tota mena, atrapaven la figura d'un cambrer gras vestit amb una samarreta de màniga curta dels Sex Pistols, i uns pantalons de cuir tan negres com el llom de la panerola que vaig veure passar entre els meus peus de camí a algun forat fosc i humit d'aquell local.

-Això és un antre -va fer en Blai, somrient.

-Marxem? -va dir la Cristina, tot abraçant-se al seu xicot.

-Què dius, si es la hòstia! -va respondre-li ell- Que et sembla a tu? -em va preguntar.

-Hi ha karaoke, i no sembla que hi hagi gent rara -vaig reflexionar.

-Jo ho veig bé. Podem cantar. -va murmurar la Nina.

-Ei, molt bé el català, cosineta!

-Gràcies.

La vaig mirar i ens vam intercanviar somriures. Ella va fer un gest amb els ulls com dient "no em demanis gaire més" que em va acostar encara més a les contradades de l' enamorament.

-Aneu-vos acomodant, li preguntaré al cambrer si funciona el karaoke i on és el lavabo -els vaig dir. Mentre ells es dirigien a les cadires que envoltaven una tauleta rodona a la zona del karaoke, jo em vaig acostar al fan dels Sex Pistols.

-Que va, el karaoke?

-D'aquí a un quart -va respondre, lacònic.

-On és el lavabo? -vaig fer, amb la mateixa gasiveria verbal.

-Al final del passadís.

L'home simpàtic em va assenyalar un passadís que em va recordar al de casa en Codony, llarg, fosc i estret. Al començar

a travessar-lo, una fantasmal imatge del vell amb un núvol de saliva sortint-li per la boca se'm va dibuixar a la foscor del fons del corredor. Vaig caminar ràpidament fins trobar-me tres portes. En una es llegia el rètol "PRIVAT"; les altres dues eren la del servei d'homes i el de les dones.

Vaig obrir la porta marcada amb el dibuix d'un senyor fumant en pipa i em vaig dirigir a una de les dues portes on hi havia tassa. Vaig passar de llarg els tres urinaris, fixant-me, només a mitges, en que un estava ocupat per un tipus amb un cabell fins els ronyons que parlava sol i es gronxava lateralment mentre orinava. Només tancar la porta i respirar l'ambient pútrid de la letrina, vaig penedir-me d'haver entrat en aquells serveis. Però havia de fer-la servir, els urinaris eren insuficients per la tasca que m'havia dut allà, així que vaig buscar el rotllo de paper i, després de folrar la tassa amb tres o quatre capes, vaig seure amb la mateixa delicadesa que al sofà mil·lenari d'en Codony i vaig començar a llegir les pintures rupestres repartides per les parets i la maltractada porta. Estava llegint amb dos esforços (el de llegir una lletra molt petita i l'altre, més fisiològic) una frase que deia: "NO T'ACOSTIS MÉS O CAGARÀS FORA" quan la porta dels serveis es va obrir amb un espetec i algú va entrar a la zona dels urinaris.

-Hola, Joan -va dir una veu que em va resultar molt familiar. Es dirigia al heavy dels urinaris.

-Què fas tu aquí? -va dir en Joan.

-No, la pregunta és: Per què soc aquí? Per què t'he hagut de venir a buscar?

-Mira, tio, m'estàs començant a caure com una puntada als ous, ho saps?

-Precisament a això vinc, a donar-te una puntada als ous -va dir la veu familiar. Acte seguit vaig notar uns moviments ràpids, vaig sentir que els dos personatges forcejaven i que un d'ells s'estavellava contra la porta del meu costat.

-Ets un mal parit de merda! -va cridar la veu d'en Joan amb to ferit.

-Vine cap aquí, tros de fem -va fer la veu familiar. Qui era? El seu timbre era molt peculiar, l'havia sentit no feia massa. Sonava entre nasal i ronc, com si tingués o hagués tingut problemes respiratoris.

Vaig aguantar la respiració. Lentament, em vaig pujar els pantalons i vaig recolzar-me contra la porta. Què passaria si en Xulo llençava el seu amic contra mi?

-Tu ens deus peles, pringat! -va bramar en Xulo.

-Ja us les vaig pagar al teu amo -va plorar en Joan.

-Ens vas pagar una part, però oblides els interessos. Mira, no tinc ganes de broma, jo -un cop sec i un gemec d'en Joan ho van corroborar-, ni tinc gaire paciència. O em pagues el que falta demà al vespre o et pelo. Et juro que t'agafo i et transformo en esquitxos.

Un nou moviment ràpid i un cos va xocar contra el brut mirall de les piques.

-Et mato, m'entens?

La porta dels lavabos va tornar a obrir-se. La veu d'en Blai em buscava, però es va aturar a mitja frase:

-Ei, que t'has escolat per la tassa o...

Hi va haver un silenci tens, després, en Blai va començar a murmurar:

-Ei, jo no vull res, val? Guarda-la, tio, que ja me'n vaig.

-Tu no vas enlloc, marrec -va fer en Xulo.

-Sí, si que se'n va -vaig dir, obrint la porta de la letrina. Ens n'anem tots.

En Xulo em va mirar com si hagués vist una aparició. Al principi vaig veure en els seus ulls la por instintiva que hi havia vist dies enrera. Després va desaparèixer, just en el moment en el que deixava caure a terra el cos copejat d'en Joan i se m'acostava amb la navalla a l'alçada del seu pòmul dret.

-Ves, quina sorpresa -va somriure.